

Oppdatering om de omfattende avtalebruddene fra Hongkongmyndighetenes side

Dette er den 11. henvendelsen fra Hongkongkomiteen i Norge om Hongkongs mislighold av frihandelsavtalen med EFTA. Den forrige ble sendt til Nærings- og Fiskeridepartementet i juli i fjor.

Innledningsvis minner vi om bakgrunnen for henvendelsene. Av EFTAs frihandelsavtale med Hongkong framgår følgende forpliktelser:

[The parties are] REAFFIRMING their commitment to democracy, the rule of law, human rights and fundamental political and economic freedoms in accordance with their obligations under international law, and principles and objectives set out in the United Nations Charter and the Universal Declaration of Human Rights

I henvendelsene har vi systematisk detaljert og dokumentert hvordan Hongkongmyndighetene ved gjentatte anledninger har begått brudd på hvert eneste punkt. På tross av dette har norske myndigheter så langt ikke offentlig tatt noe initiativ for å få hevet denne grovt misligholdte avtalen.

Det er nå gått snart tre år siden sist vi fikk en tilbakemelding fra departementet. I den [niende henvendelsen](#), fra 2024, stilte vi sju eksplisitte, konkrete spørsmål. Som altså så langt har forblitt ubesvarte. Vi er svært skuffet over norske myndigheters nedprioritering av menneskerettigheter, som vi over en periode på flere år har vært vitner til i denne saken. Nå til en oppdatering om situasjonen i Hongkong:

45 opposisjonspolitikere må sone lange fengselsstraffer

[Straffeutmålingen](#) mot 45 demokratitilhengere ble kunngjort 19. november i fjor. De ønsket å stille som kandidater til det senere avlyste valget til det lovgivende rådet som var berammet til september 2020.

Det er alle hongkongeres rett å stille til valg i henhold til [lovparagraf 26](#) i *Basic Law*. Opposisjonspolitikere skulle arbeide for demokratiske reformer, og stemme mot myndighetenes budsjettforslag dersom de ikke vant fram. Planer om å stemme ned et budsjett var årsaken til at de ble dømt for brudd på sikkerhetslovens punkt om samfunnsundergravende virksomhet. Beijing innførte loven i Hongkong 30. juni 2020.

I [lovparagraf 51 og 52\[3\]](#) har *Basic Law* bestemmelser som regulerer hva konsekvensene er om et budsjett blir stemt ned. De 45 ble funnet skyldig av et dommerpanel som var håndplukket av Hongkongs pro-Beijing regjering. Forutsetningen for kjennelsene, at det er samfunnsundergravende å stemme mot budsjettet, er uforenlig med at det eksisterer prosedyrer som trer i kraft om et budsjettforslag ikke blir vedtatt.

Denne saken er uten sidestykke det mest omfattende og brutale angrepet på opposisjonspolitikere i Hongkong. De 45 skal sone til sammen om lag 250 år i

fengsel for sitt ønske om en demokratisk framtid, som vi bemerker at Hongkongs myndigheter har forpliktet seg til i EFTA-avtalen.

I sin [analyse](#) av rettssaken konkluderer de juridiske ekspertene i *The 29 principles* med at straffenivået for opposisjonelle nå er minst like strengt i Hongkong som i Fastlands-Kina. Vi er ikke kjent med en annen sak i Folkerepublikkens historie etter Maos dager med et like omfattende samlet utfall for menneskerettighetsforkjempere i Kina.

Grenseoverskridende forfølgelse trappes opp

Vi har tidligere fortalt om at åtte menneskerettighetsforkjempere ble etterlyst i juli 2023, og at det kom nye etterlysninger av fem andre aktivister i desember 2023. På julaften 2024 våknet ytterligere seks menneskerettighetsforkjempere til nyheten om at de var [etterlyst](#) av Hongkongmyndighetene. Alle har til felles at det er utlovet dusør på 1 million Hongkongdollar til de som bidrar til at en av de nitten blir arrestert for sitt internasjonale engasjement for menneskerettigheter i Hongkong.

Byregjeringens leder, John Lee, har dehumanisert de etterlyste med utsagn om at de skal behandles som "[gaterotter](#)" og vil "bli [jaget](#) resten av sine liv".

En av dem som ble etterlyst på julaften, Chloe Cheung, var i Norge i juni i fjor. Den da 18 år gamle britisk-baserte aktivisten besøkte blant annet Utenriksdepartementet. Der fortalte hun og to av hennes kollegaer i *The Committee for Freedom in Hong Kong* om sitt arbeid for menneskerettigheter. Nå er hennes [hverdag](#) i London slik at hun bekymrer seg for at dusørjegere vil kidnappe henne, og overlevere henne til Kinas ambassade.

En av de andre som ble etterlyst på julaften, Carmen Lau, har skrevet en 8-siders [henvendelse](#) til FNs Høykommissær for menneskerettigheter. Her forteller hun detaljert om trusler og trakassering som hun og hennes familie går gjennom etter at hun ble etterlyst:

- I likhet med mange av de andre etterlyste, blir hennes familiemedlemmer som bor i Hongkong tatt inn til avhør av byens sikkerhetspoliti (side 5 i den ovennevnte henvendelsen).
- Flere av hennes naboer i England har mottatt anonyme brev med oppfordring om å bringe henne til Kinas ambassade, eller avsløre relevant privat informasjon. Fra et britisk-registrert telefonnummer fikk en journalist vite at dusøren ville bli utbetalt som bitcoins (side 6).
- Hun har i lang tid blitt trakassert i sosiale medier. Dette har eskalert etter at hun ble etterlyst, og hun blir truet med voldtekt og drap. Det sirkulerer også såkalte "*deep fake*"-videoer der hun blir utsatt for nedsettende framstillinger (side 7-8).

Forbrytelsene som Chloe Cheung og Carmen Lau er anklaget for, oppfordring til løsrivelse og sammensvergelse med fremmede makter, har livstid i fengsel som

strafferamme. Ingen av dem, eller de 17 andre etterlyste, har noen gang brukt vold, eller oppfordret til voldsbruk. Alt de har gjort, er å benytte seg av ytringsfriheten som Beijing garanterte hongkongere i lovparagraf 27 og 39 i Hongkongs [Basic Law](#) fra 1997. Og som også er en avtalefestet forpliktelse i EFTA-avtalen.

[Hensikten](#) med forfølgelsen av de nitten etterlyste er å bygge opp under myndighetenes fryktbaserte styre i Hongkong, og forsøke å forstumme internasjonal kritikk mot menneskerettighetsovergrepene i byen.

Internasjonale sanksjoner

Den folkevalgte britiske parlamentariker Wera Hobhouse ble nylig [anholdt og avhørt](#) ved ankomst på flyplassen i Hongkong, for så å bli deportert. Hun hadde reist til Hongkong i privat øyemed, for å besøke sitt nyfødte barnebarn. Hobhouse, som er medlem av *Inter-Parliamentary Alliance on China*, er ikke oppført på noen offentlig liste over sanksjonerte. Sett sammen med den grenseoverskridende forfølgelsen av opposisjonelle i eksil, viser dette at Hongkongmyndighetene går lenger i sin kamp mot menneskerettighetene enn sine oppdragsgivere i Beijing.

31. mars ble seks personer med ansvar for sammenbruddet av politiske rettigheter i Hongkong, og/eller med ansvar for den grenseoverskridende forfølgelsen beskrevet over, [ilagt sanksjoner](#) av USAs utenriksdepartement. I april [bekjentgjorde](#) kinesiske myndigheter at de hadde gått til motsanksjoner mot folkevalgte i USA og ledere av ikke-statlige organisasjoner (NGOer) som har “prestert dårlig” med hensyn til oppfølging av utviklingen i Hongkong. Så langt er ingen navn fra Beijings liste offentlig kjent.

I april ble det også [presentert](#) et [tverrpolitisk initiativ](#) i USA for å ansvarliggjøre myndighetene i Kina, og særlig Hongkong, for sanksjonsomgåelser og hvitvasking. Bakgrunnen er eksport av sanksjonsbelagte innsatsmidler til Russlands krigføring i Ukraina. Disse forholdene ble dokumentert i rapporten [Beneath the harbor: Hong Kong's leading role in sanctions evasion](#), utgitt sommeren 2024 av *The Committee for Freedom in Hong Kong Foundation*.

Rettssaker mot demokratiforkjempere

Dommene mot de 45 opposisjonspolitikere i november markerte et dramatisk bunnpunkt i en systematisk forfølgelse i Hongkong. Men disse dommene er dessverre ikke enestående. Den tidligere Hongkong-baserte amerikaneren Brian Kern har gitt en detaljert oversikt over dette maktmisbruket, [tilgjengelig her](#). Det er for tiden to særlig viktige rettssaker om brudd på Beijings sikkerhetslov som ikke er konkludert.

Den første er saken mot mediegründer Jimmy Lai, som gjennom flere tiår har vært kanskje den mest prominente regimekritikeren i Hongkong. I den pågående saken er Lai anklaget for sammensvergelse med fremmede makter (*collusion with foreign forces*). Saken startet i desember 2023, og partenes sluttinnlegg vil bli hørt i august.

Under saken har aktoriet beskrevet Lai som hovedansvarlig for protestbevegelsen i 2019. Det vil være svært overraskende om Jimmy Lai blir dømt til noe annet enn en (*de facto*) livstidsstraff for sitt engasjement for en demokratisk framtid i Hongkong (Lai er 77 år).

Nylig ble det kunngjort at Jimmy Lai vil motta årets [Bradley-pris](#). Bradley-stiftelsens president begrunnet kåringen slik: "*Jimmy's extraordinary courage and deeply held beliefs in journalistic integrity, human dignity and democracy are an inspiration to all who value freedom*".

Den andre er saken mot Hongkongalliansen ved dens tidligere ledere Lee Cheuk-yan og Albert Ho, samt nestleder Chow Hang-tung. De er anklaget for å ha oppfordret til undergraving av statsmakten. De tre er alle prominente personer i Hongkongs pro-demokratiske opposisjon. Lee og Ho har bakgrunn som partiledere for henholdsvis *Labour Party* og *Democratic Party*, og har vært folkevalgte representanter i Hongkongs lovgivende råd. Lee var også gjennom mer enn 30 år generalsekretær i fagforeningssammenslutningen *Hong Kong Confederation of Trade Unions*. Chow er den mest profilerte menneskerettighetsadvokaten i Hongkong. Alle tre har blitt dømt i andre saker for sitt engasjement for demokrati og menneskerettigheter i Hongkong og i Folkerepublikken.

[Hongkongalliansen](#) var en solidaritetsorganisasjon som arbeidet for en demokratisk utvikling i fastlands-Kina. Alliansen organiserte de årlige minnemarkeringene i Victoria Park for ofrene etter massakren i Beijing 4. juni 1989 etter protestene på Den himmelske freds plass. De formidlet også denne historiske hendelsen gjennom et lite [museum](#) i Hongkong. Nå er slike markeringer forbudt, og museet ble stengt etter at gjenstandene ble fjernet i et politiraid i 2021. Markeringer for å minnes at kommunistpartiet beordret 300.000 soldater til å rykke inn i Beijing for å angripe Kinas egen befolkning er utålelig for partiet og deres marionetter i Hongkongs byregjering.

Saken mot Hongkongalliansen har berammet oppstart i november. Chow Hang-tung og noen av hennes støttespillere ble for øvrig de første som ble [arrestert](#) for å ha brutt Hongkongs utvidelse av sikkerhetslovregimet fra 2024 (*Safeguarding national security ordinance* [[SNSO](#)]). De er anklaget for oppildning til hat mot sentralmakten. Bakgrunnen var innlegg i en Facebook-gruppe rettet mot «en sensitiv dato». Vi kjenner ikke til status for denne saken.

***Democratic Party* mot oppløsning**

Det største opposisjonspartiet i Hongkong, blir trolig snart oppløst. Bakgrunnen er blant annet [trusler](#) fra Beijing og deres utvalgte i Hongkong, om "alvorlige konsekvenser" dersom partiet ikke opphører sin aktivitet før høstens valg til det lovgivende rådet.

Partiapparatet er allerede vingeklippet av Beijings støttespillere: Sju av de 45 som ble dømt til flere år i fengsel 19. november i fjor var tidligere folkevalgte for *Democratic Party* i det lovgivende rådet.¹ En av deres mest profilerte politikere, eks-lovgiver Ted Hui Chi-fung, er i eksil i Australia. Som en av de åtte første som ble etterlyst internasjonalt med dusør på 1 million HK\$ er Hui blant ofrene for regimets grenseoverskridende forfølgelse av menneskerettighetsforkjempere.

Dersom *Democratic Party* legger ned virksomheten, er det kun én opposisjonsgruppe som fortsatt holder det gående i Hongkong, *League of Social Democrats*.

Fagforeningsfrihet undergraves systematisk

En del av mobiliseringen av sivilsamfunnet under protestbevegelsen i 2019 kom [til uttrykk](#) gjennom en [bølge av nydannede fagforeninger](#) som støttet opposisjonen. Som andre organisasjoner som har vært kritiske mot myndighetene, kom disse tidlig i søkelyset da opposisjonen skulle knuses med Beijings rettighetsfortrengende sikkerhetslov.

Sammenslutningen av frie fagforeninger, *Hong Kong Confederation of Trade Unions* (HKCTU), ble i 2021 anklaget for å stå i ledtog med fremmede makter. Bakgrunnen var sammenslutningens deltakelse i *International Trade Union Confederation*, der også flere norske fagforeningssammenslutninger er med. Flere i HKCTU ledelse hadde [mottatt trusler](#), og organisasjonen valgte å gå til oppløsning 3. oktober 2021. Som nevnt over, er HKCTUs generalsekretær gjennom 30 år, Lee Cheuk-Yan, i fengsel for sin pro-demokratiske aktivisme.

Innbyggernes rett til å danne fagforeninger, og melde seg inn i fagforeninger, er lovfestet i *Basic Law* [lovparagraf 27](#). I mars la Hongkongregjeringen fram et lovtilllegg som vil undergrave også disse rettighetene i *Basic Law*. En [gjennomgang](#) av forslaget fra *Asia Democracy Chronicles* forklarer hvordan forslaget vil innebære en politisk styring av fagforeningsarbeidet, noe som med dagens regime i praksis vil avskaffe fagforeningsfrihet i Hongkong. Eksilorganisasjonen *Hong Kong Labour Rights Monitor* har laget en [punktliste](#) som gir en nyttig oversikt over konsekvensene,

¹ Au Nok-hin, Helena Wong Pik-wan, Wu Chi-wai, Andrew Wan Siu-kin, Gary Fan Kwok-wai, Roy Kwong Chun-yu, James To Kun-sun